

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město, Tel. +420 257 042 094,
ID datové schránky: qr9ab9x, e-mail: arbitr@finarbitr.cz, <https://www.finarbitr.cz>

Navrhovatel

Instituce

Generali Pojišťovna a.s.
IČO 618 59 869
Bělehradská 299/132
Vinohrady
12000 Praha 2

Č. j. FA/SR/ZP/263/2015 - 1
Praha 19. 3. 2018

Nález

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 31. 3. 2015 podle § 8 zákona o finančním arbitrovi na návrh Navrhovatele proti Instituci, vedeném podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, o určení neplatnosti pojistné smlouvy č. ■ ze dne 29. 6. 2006 a vydání bezdůvodného obohacení, a o určení neplatnosti pojistné smlouvy č. ■ ze dne 3. 4. 2008 a vydání bezdůvodného obohacení, takto:

Návrh se podle § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi zamítá.

Odůvodnění:

1 Předmět řízení před finančním arbitrem a zkoumání podmínek řízení

Navrhovatel se domáhá určení neplatnosti sjednaných pojistných smluv a vrácení veškerého plnění, které Instituce na základě těchto smluv od Navrhovatele obdržela, protože poplatková struktura související s těmito smlouvami je nedostatečně určitá a srozumitelná a Instituce ho před uzavřením těchto smluv prokazatelně neseznámila s jejich poplatkovou strukturou.

Finanční arbitr zjistil, že dne 14. 6. 2006 Navrhovatel a Instituce podepsali návrh pojistné smlouvy č. ■, označený jako životní pojištění Clever Invest, investiční životní pojištění, s počátkem pojištění od 1. 7. 2006 a pojistnou dobou 15 let, s pojištěním pro případ smrti s pojistnou částkou ve výši 2000 Kč (dále jen Pojistná smlouva I“). Finanční arbitr současně nezjistil, že by se součástí Pojistné smlouvy I nestaly Všeobecné pojistné podmínky pro soukromé pojištění osob VPP POS 2005/01 (dále jen „Všeobecné pojistné podmínky“) a zvláštní pojistné podmínky pro investiční životní pojištění ZPP IŽP 2005/01 (dále jen „Zvláštní pojistné podmínky“).

Finanční arbitr zjistil, že Navrhovatel a Instituce podepsali dne 25. 3. 2008 návrh pojistné smlouvy č. ■, označený jako životní pojištění Clever Invest, investiční životní pojištění, s počátkem pojištění od 1. 4. 2008 a pojistnou dobou 15 let, s pojištěním pro případ smrti s pojistnou částkou ve výši 2000 Kč (dále jen „Pojistná smlouva II“). Finanční arbitr současně nezjistil, že by se součástí Pojistné smlouvy II nestaly Všeobecné pojistné podmínky a Zvláštní pojistné podmínky.

Podle čl. 3 odst. 2 Všeobecných pojistných podmínek platí, že „[k] uzavření pojistné smlouvy je třeba, aby byl písemný návrh na uzavření pojistné smlouvy přijat ve lhůtě do 3 měsíců od sepsání návrhu. Pojistitel přijímá návrh vystavením pojistky. Pojistná smlouva je uzavřena dnem doručení pojistky pojistníkovi“. Z Navrhovatelem předložených podkladů v řízení finanční arbitr zjistil, že Instituce vystavila pojistku k Pojistné smlouvě I dne 29. 6. 2006 a

KΦA000141824

k Pojistné smlouvě II dne 3. 4. 2008. Pojistná smlouva I byla tedy uzavřena dne 29. 6. 2006 a Pojistná smlouva II dne 3. 4. 2008.

Pojistná smlouva I i Pojistná smlouva II (společně též jako „Pojistné smlouvy“) jsou smlouvami o životním pojištění ve smyslu § 54 a násl. zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pojistné smlouvě“), resp. ve znění účinném v době uzavření Pojistných smluv.

Ze shromážděných podkladů finanční arbitr nezjistil, že by Navrhovatel Pojistné smlouvy neuzavřel jako spotřebitel, tedy fyzická osoba, která nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti, jak ho definují hmotněprávní předpisy. Navrhovatel jako spotřebitel může být účastníkem řízení před finančním arbitrem, neboť jsou splněny podmínky stanovené v § 1 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 3 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi.

Finanční arbitr z obchodního rejstříku zjistil, že Instituce je pojišťovnou a podle Pojistných smluv i pojistitelem, může tedy být účastníkem řízení před finančním arbitrem, neboť jsou splněny podmínky stanovené v § 1 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 3 odst. 1 písm. e) zákona o finančním arbitrovi.

K rozhodování sporu mezi Navrhovatelem a Institucí je finanční arbitr příslušný, neboť se jedná o spor mezi spotřebitelem a pojistitelem při nabízení a poskytování životního pojištění ve smyslu ustanovení § 1 odst. 1 písm. e) zákona o finančním arbitrovi, když k rozhodování tohoto sporu je podle § 7 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), dána pravomoc českých soudů.

3 Tvrzení Navrhovatele

Navrhovatel tvrdí, že zástupce pojistitele Navrhovatele kontaktoval sám a žádná schůzka neproběhla z iniciativy Navrhovatele, neboť neměl žádnou potřebu, kterou by chtěl prostřednictvím pojistitele řešit. Navrhovatel tvrdí, že byl v případě Pojistné smlouvy I telefonicky kontaktován paní ■ ze společnosti Generali. Navrhovatel uzavřel pojistnou smlouvu II o dva roky později a její uzavření zprostředkovala jeho manželka.

Navrhovatel tvrdí, že mu byl produkt prezentován jako výkonnější, levnější a bezpečnější forma investování s výnosností 17 - 20% za rok a že ho chápal jako vhodnou investici ke zhodnocení finančních prostředků, tedy mnohonásobně výnosnější než při uložení peněz na spořicí účet v bance.

Navrhovatel tvrdí, že mu byly všeobecné pojistné a všechny další podmínky předloženy cca 30 minut před podpisem Pojistné smlouvy I a že mu zástupce Instituce nijak nevysvětlil jejich význam, ani nikterak nevysvětlil jejich ustanovení či alespoň jejich obsah. Navrhovatel tvrdí, že nebyl seznámen s poplatkovou strukturou produktu a dále nedostal žádnou informaci, že jeho vklady resp. zisky jsou závislé na výsledku obchodování na kapitálovém trhu. Navrhovatel tvrdí, že stejný postup byl opakován i při uzavření Pojistné smlouvy II a že rozhodným prvkem v rozhodování Navrhovatele byl zisk, který prezentovala Instituce.

Navrhovatel přiznává, že si podrobně prostudoval Pojistné smlouvy, avšak přiznává, že si již důkladně neprostudoval pojistné podmínky. Navrhovatel tvrdí, že tak neučinil proto, že mu tyto pojistné podmínky byly předány až bezprostředně před podpisem Pojistných smluv a pojišťovací zprostředkovatel tyto pojistné podmínky bagatelizoval s konstatováním, že důležité je především to, co je uvedené v Pojistné smlouvě. Navrhovatel tvrdí, že se rozhodl uzavřít Pojistnou smlouvu, protože mu zástupce Instituce investiční životní pojištění prezentoval jako vysoce ziskový finanční produkt. Navrhovatel tvrdí, že o ziskovosti produktu založeného Pojistnou smlouvou I byla přesvědčena i jeho manželka, se kterou sjednal Pojistnou smlouvu II. Navrhovatel k tomuto rovněž doplňuje, že ustanovení pojistných

podmínek jsou příliš složitá a Navrhovatel jim dokázal porozumět až po vysvětlení od zástupce Navrhovatele.

Navrhovatel namítá, že k jednotlivým fondům, do kterých umístil pojistné v rámci Pojistných smluv, mu pojistitel neposkytl ke dni uzavření Pojistných smluv žádné konkrétní informace a Navrhovatel neměl žádné informace, jak jeho vložené prostředky budou investovány.

Navrhovatel namítá, že mu pojistitel neposkytl informace o nákladovosti produktu. Navrhovatel tvrdí, že srozumitelnost pojistných podmínek je pro běžného spotřebitele absolutně neurčitá a nulová. Navrhovatel argumentuje, že návrhy Pojistných smluv ani Pojistné smlouvy samotné neobsahují zmínku o poplatcích. Navrhovatel argumentuje, že podmínky navazující na pojistnou smlouvu nesmí sloužit k tomu, aby do nich Instituce v nepřehledné a složitě formulované formě skryla ujednání, která jsou pro spotřebitele nevýhodná, v této souvislosti Navrhovatel odkazuje na nálezy Ústavního soudu I. ÚS 3512/11 ze dne 11. 11. 2013.

Navrhovatel dovozuje, že na Pojistné smlouvy je potřeba pohlížet jako na neplatné pro rozpor se zákonem, který spatřuje v neposkytnutí odborné péče v souladu s § 21 odst. 1 zákona č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí, ve znění pozdějších předpisů.

Navrhovatel dovozuje, že u obou Pojistných smluv uzavřel s pojistitelem de facto dva produkty, přičemž jeden z nich je pojištění a podléhá regulaci dle zákona č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví (dále jen „zákon o pojišťovnictví“), zatímco druhý je investiční službou podléhající nad rámec zákona o pojišťovnictví také regulaci dle zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu (dále jen „zákon o podnikání na kapitálovém trhu“).

Navrhovatel dovozuje, že formou uložení finančních prostředků ve vnitřních kapitálových fondech Instituce se Navrhovatel, byť přeneseně, účastní obchodování na kapitálovém trhu, přičemž Instituce pak provádí správu vloženého majetku a má vliv na skutečné zhodnocení prostředků vložených Navrhovatelem.

Navrhovatel tvrdí, že neměl k dispozici žádné informace o rizikovosti své investice, když fondy, do kterých jsou finanční prostředky poskytnuté Navrhovatelem vkládány, nejsou pojistitelem nijak podrobněji popsány.

Navrhovatel namítá, že Instituce námitku promlčení vznesla v rozporu s dobrými mravy, neboť neplatnost Pojistných smluv způsobila svým jednáním Instituce a odkazuje například na nálezy Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 309/95 ze dne 15. 1. 1997.

Navrhovatel argumentuje, že odkupné je plněním z pojištění, které se promlčuje v desetileté promlčecí době podle § 8 zákona o pojistné smlouvě. Navrhovatel má za to, že pojem odkupného nemůže být vykládán rozdílně od zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu (dále jen „zákon o daních z příjmu“).

Navrhovatel dovozuje, že právo na vydání bezdůvodného obohacení nemůže být promlčeno, a to ani uplynutím subjektivní promlčecí lhůty, ani uplynutím objektivní promlčecí lhůty. Pokud jde o subjektivní promlčecí lhůtu, Navrhovatel argumentuje, že pro určení počátku jejího běhu je podle Nejvyššího soudu podstatné, kdy se oprávněný dozví takové okolnosti, které jsou relevantní pro uplatnění jeho práva u soudu.

Co se týká objektivní promlčecí lhůty práva na vydání bezdůvodného obohacení, Navrhovatel dovozuje, že je třeba použít § 107 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „starý občanský zákoník“), protože jde o úmyslné bezdůvodné obohacení, a proto se právo na vydání bezdůvodného obohacení promlčí za deset let ode dne, kdy k němu došlo.

5 Tvrzení Instituce

Instituce nárok uplatněný Navrhovatelem co do důvodu i výše zcela neuznává a považuje návrh za neopodstatněný.

Instituce nesouhlasí s argumentací Navrhovatele, který svůj nárok opírá o porušení povinnosti poskytovatele investičních služeb, které stanoví zákon o podnikání na kapitálovém trhu. Instituce argumentuje, že na investiční životní pojištění se použije primárně úprava vztahující se k pojištění a nikoliv zákon o podnikání na kapitálovém trhu. Investiční životní pojištění patří již mezi tradiční pojistné produkty, které se mezi typy pojištění řadí nejenom na základě dlouhodobé praxe pojišťoven, ale především na základě relevantního regulačního rámce.

Instituce odmítá, že Navrhovatel nedostal informaci o tom, že jeho celkový výnos může klesnout pod jeho vklady a že jeho investice se můžou snížit v důsledku obchodování na kapitálovém trhu, neboť o tom Navrhovatele poučila hned v několika materiálech obsažených v produktovém sešitu. Instituce současně odmítá, že Navrhovatel nebyl informován o podkladových aktivech jednotlivých fondů a že mu nebyly vysvětleny principy a rizika jednotlivých finančních nástrojů a že Navrhovateli nebyly srozumitelně poskytnuty informace o nákladovosti sjednaného pojištění.

K možnosti posouzení Pojistných smluv jako relativně neplatných pro omyl Navrhovatele Instituce odkazuje, že podle konstantní právní teorie i judikatury může být neplatnost právního úkonu z důvodu omylu dovozována jen tehdy, jde-li o tzv. omyl podstatný a omluvitelný. Instituce má za to, že v daném případě o omluvitelný omyl nejde a k tomu odkazuje například na rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 30 Cdo 1251/2002 z 19. 12. 2002.

Instituce vznáší námitku promlčení práva Navrhovatele dovolat se relativní neplatnosti Pojistných smluv jako právních úkonů a námitku promlčení nároku na vydání bezdůvodného obohacení. Instituce vznáší námitku promlčení nároku na náhradu škody ve výši ztráty Navrhovatele způsobené nevhodným načasováním předčasného odkupu podílových jednotek u obou Pojistných smluv, ke kterému došlo v lednu roku 2009.

6 Jednání o smíru

Finanční arbitr v souladu s § 1 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi vyzval účastníky řízení ke smírnému vyřešení sporu, ale Navrhovatel trvá na vyplacení rozdílu mezi veškerým zaplaceným pojistným sníženým o náklad na poskytnutou pojistnou ochranu a vyplaceným odkupným a mimořádným výběrem a Instituce trvá na zamítnutí podaného návrhu. Smírného řešení se nepodařilo finančnímu arbitrovi dosáhnout.

7 Právní posouzení

Finanční arbitr podle § 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu s tímto zákonem a zvláštními právními předpisy. Podle § 12 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi není finanční arbitr vázán návrhem a aktivně opatřuje podklady. Při svém rozhodování vychází ze skutkového stavu věci a volně hodnotí shromážděné podklady.

Finanční arbitr při rozhodování aplikuje rozhodné psané právo, posuzuje všechny shromážděné podklady samostatně i ve vzájemné souvislosti s přihlédnutím k předmětu projednávaného sporu. Finanční arbitr se opírá a odvolává na relevantní ustálenou judikaturu obecných soudů, Ústavního soudu nebo Soudního dvora Evropské unie.

Finanční arbitr tak činí proto, aby jeho rozhodnutí bylo věcně a právně správné a přesvědčivé pro obě strany sporu, a zároveň i pro soud, který bude případně na základě žaloby kterékoli strany sporu rozhodnutí finančního arbitra přezkoumávat, a aby rozhodnutí finančního arbitra soud jako správné potvrdil a žalobu proti němu zamítl.

Předmětem sporu je posouzení platnosti Pojistných smluv a nároku Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení ve výši pojistného, které na Pojistné smlouvy zaplatil.

7.1 Skutková zjištění

Finanční arbitr ze shromážděných podkladů zjistil, že

- a) Navrhovatel s Institucí uzavřeli na základě Návrhu na uzavření pojistné smlouvy ze dne 14. 6. 2006 Pojistnou smlouvu I,
- b) Navrhovatel na pojistném na Pojistnou smlouvu I zaplatil Instituci jednorázové pojistné ve výši 140.000 Kč a na základě žádosti o částečný odkup přijal od Instituce dne 5. 2. 2009 částečný odkup z Pojistné smlouvy I ve výši 99.050 Kč;
- c) právní vztah založený Pojistnou smlouvou I zanikl ke dni 1. 1. 2015 s výplatou odkupného ve výši 9.755 Kč na základě Navrhovatelem podané výpovědi;
- d) Navrhovatel s Institucí uzavřeli na základě Návrhu na uzavření pojistné smlouvy ze dne 25. 3. 2008 Pojistnou smlouvu II;
- e) právní vztah založený Pojistnou smlouvou II zanikl ke dni 1. 5. 2013 s výplatou odkupného ve výši 10.169 Kč na základě Navrhovatelem podané výpovědi;
- f) Navrhovatel na pojistném na Pojistnou smlouvu II zaplatil Instituci jednorázové pojistné ve výši 300.000 Kč, a na základě žádosti o částečný odkup přijal od Instituce dne 5. 2. 2009 částečný odkup ve výši 209.344 Kč;
- g) dne 16. 1. 2015 Navrhovatel písemně kontaktoval Instituci s návrhem na mimosoudní vyrovnání, tj. náhrady škod z Pojistných smluv s vyplacením rozdílu do té doby zaplaceného pojistného a vyplaceného částečného odkupného ve výši 150.413 Kč, a to nejpozději do 30. 1. 2015;
- h) Navrhovatel adresoval Instituci opakovaný návrh na mimosoudní vyrovnání, a to ze dne 24. 2. 2015, ve kterém Navrhovatel požadoval zaplacení nově vypočtené částky ve výši 111.682 Kč nejpozději do 10. 3. 2015.

7.2 Námitka promlčení

Před posouzením sporného nároku Navrhovatele musí finanční arbitr posoudit důvodnost námítky promlčení nároku Navrhovatele, kterou vznesla Instituce. Pokud se totiž nároky Navrhovatele ukážou jako promlčené, nebude účelné zjišťovat nároky samé, resp. prověřovat jednotlivé namítané důvody neplatnosti Pojistných smluv, když by následně finanční arbitr uplatněné nároky Navrhovatelem nemohl pro vznesenou námitku promlčení přiznat.

Finanční arbitr odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 29. 8. 2007, sp. zn. 26 Odo 683/2006, že „[n]elze totiž přehlédnout, že podle ustálené judikatury (srov. stanovisko bývalého Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 26. dubna 1983, zn. Sc 2/83, uveřejněné pod č. 29 v sešitě č. 9 - 10 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, od něhož soudní praxe dosud odklon nezaznamenala) dovolá-li se dlužník odůvodněně námítky promlčení, soud žalobu zamítne, aniž by zkoumal, zda uplatňované právo věřitele vůbec existuje či nikoliv“. Finanční arbitr odkazuje i na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze

dne 13. 12. 2007, sp. zn. 33 Odo 896/2006, že „[D]ovolá-li se účastník občanského soudního řízení promlčení, nemůže soud promlčené právo (nárok) přiznat; návrh na zahájení řízení v takovém případě zamítne. Jestliže je v řízení uplatněna námitka promlčení, je na soudu, aby se v souladu se zásadou hospodárnosti řízení obsaženou v § 6 o. s. ř. přednostně zabýval otázkou promlčení práva, pokud to vede rychleji a účinněji k vydání rozhodnutí ve věci samé, a nikoliv nárokem samým.“ Finanční arbitr nevyklučuje, že v některých případech může být účelnější zabývat se podstatou uplatněného nároku před posouzením námítky promlčení, jde však spíše o případy, kdy je nárok zjevně nedůvodný (srov. rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 28. 6. 2016, sp. zn. IV. ÚS 2207/14, na které odkazuje i sám Navrhovatel, kde Ústavní soud nezjistil příčinnou souvislost mezi porušením právní povinnosti a vznikem škody, považoval tedy za nadbytečné zabývat se promlčením nároku, když nárok sám nebyl dán).

Finanční arbitr odkazuje na závěry Nejvyššího soudu ČSSR ve stanovisku ze dne 26. 4. 1983, sp. zn. Sc 2/83, že „Účelem občanského soudního řízení týkajícího se práva na náhradu škody je totiž rozhodnout na základě účelně a hospodárně zjištěného skutkového stavu, zda lze žalobnímu nároku vyhovět či nikoli, tedy rozhodnout, zda právo na náhradu škody je soudně vynutitelné. Je-li tato vynutitelnost odvrácena důvodnou námitkou promlčení, nemůže být již z tohoto důvodu uplatněné právo na náhradu škody soudem přiznáno. Zásada hospodárnosti řízení musí vést v takovém případě soud k tomu, aby se přednostně zabýval jen otázkou promlčení práva, pokud to vede rychleji a účinněji k vydání rozhodnutí ve věci samé. Opačný závěr by znamenal, že by soud měl provádět důkazy ohledně odpovědnosti za škodu nebo její výše přesto, že by bylo zjištěno, že by právo na náhradu škody, pokud by bylo dáno, bylo promlčeno. Soud by tedy měl provádět svědecké, znalecké a jiné dokazování a tím případně zvyšovat náklady řízení jenom proto, aby v odůvodnění svého rozhodnutí mohl uvést, že pro promlčení zamítá přesně zjištěné právo na náhradu škody, popřípadě uvést přesnou výši této škody. Výsledek, tedy zamítnutí žaloby pro promlčení práva na náhradu škody, by ovšem byl stejný. Takový postup by byl v rozporu s ustanovením § 6 o.s.ř., zejména se zásadou hospodárnosti řízení vyplývající z tohoto ustanovení.“

Pojistné smlouvy uzavřeli Navrhovatel a Instituce za účinnosti zákona o pojistné smlouvě. Podle § 1 odst. 2 zákona o pojistné smlouvě platí, že „[n]ejsou-li některá práva a povinnosti účastníků soukromého pojištění upravena tímto zákonem nebo zvláštním právním předpisem, řídí se občanským zákoníkem.“

Podle § 3028 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen nový občanský zákoník), který s účinností od 1. 1. 2014 nahradil starý občanský zákoník a v oblasti poskytování soukromého pojištění i zákon o pojistné smlouvě, se tímto zákonem (novým občanským zákoníkem) „řídí práva a povinnosti vzniklé ode dne nabytí jeho účinnosti“ a podle odstavce 3 platí, že se právní poměry, na které se nevztahuje odstavec druhý (práva osobní, rodinná a věcná) a „vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona“ řídí dosavadními právními předpisy. Podle § 3036 nového občanského zákoníku platí, že se podle dosavadních právních předpisů až do svého zakončení posuzují i lhůty a doby, které začaly běžet přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.

Rozhodnou právní úpravou pro spor mezi Navrhovatelem a Institucí je tedy zákon o pojistné smlouvě a starý občanský zákoník, protože zákon o pojistné smlouvě obsahoval speciální úpravu promlčení pouze ve vztahu k právu na pojistné plnění.

7.3 Promlčení práva dovolat se relativní neplatnosti

Podle § 49a starého občanského zákoníku platí, že „Právní úkon je neplatný, jestliže jej jednající osoba učinila v omylu, vycházejícím ze skutečnosti, jež je pro jeho uskutečnění

rozhodující, a osoba, které byl právní úkon určen, tento omyl vyvolala nebo o něm musela vědět. Právní úkon je rovněž neplatný, jestliže omyl byl touto osobou vyvolán úmyslně. Omyl v pohnutce právní úkon neplatným nečiní.“ Současně podle § 40a starého občanského zákoníku platí, že „*[j]de-li o důvod neplatnosti právního úkonu podle ustanovení § 49a [.....] považuje se právní úkon za platný, pokud se ten, kdo je takovým úkonem dotčen, neplatnosti právního úkonu nedovolá“.*

Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 19. 10. 2010, sp. zn. 30 Cdo 2929/2009, dovedil, že „*Právo dovolat se tzv. relativní neplatnosti - jak se podává z ustálené judikatury soudů - podléhá promlčení (srov. též Závěry na str. 424 a násl.). Promlčecí doba je tříletá a běží ode dne, kdy právo mohlo být vykonáno poprvé (§ 101 obč. zák.). To, že se věřitel o vzniku svého práva nedozvěděl, nemá podle soudní praxe pro počátek běhu objektivní promlčecí doby vliv (nejde totiž o subjektivní promlčecí dobu podle § 106, 107 obč. zák.). V judikatuře se rovněž ustálil právní názor, že promlčecí doba podle ustanovení § 101 občanského zákoníku začíná běžet „vždy dnem, kdy došlo k uzavření právního úkonu, a to i při právních úkonech, které ke své účinnosti vyžadují rozhodnutí příslušného orgánu nebo registraci státním notářstvím.“*

Navrhovatel a InSTITUTE uzavřeli Pojistnou smlouvu I dne 29. 6. 2006 a Pojistnou smlouvu II dne 3. 4. 2008; tříletá promlčecí doba, ve které se Navrhovatel mohl účinně dovolat relativní neplatnosti pro omyl, uplynula u Pojistné smlouvy I dne 29. 6. 2009 a u Pojistné smlouvy II dne 3. 4. 2011 (srov. § 122 odst. 2 občanského zákoníku, že „*[k]onec lhůty určené podle týdnů, měsíců nebo let připadá na den, který se pojmenováním nebo číslem shoduje se dnem, na který připadá událost, od níž lhůta počíná. Není-li takový den v posledním měsíci, připadne konec lhůty na jeho poslední den.“*).

Finanční arbitr ze shromážděných podkladů nezjistil, že by se Navrhovatel ve lhůtě tří let od uzavření Pojistné smlouvy I nebo Pojistné smlouvy II dovolal u InSTITUTE relativní neplatnosti kterékoli z nich. Navrhovatel finančnímu arbitrovi sám potvrdil, že výzvu k nápravě adresoval InSTITUTE až dne 16. 1. 2015, tedy po uplynutí promlčecí lhůty, a předložil zamítavou odpověď InSTITUTE ze dne 19. 2. 2015.

Jelikož InSTITUTE v řízení vznesla důvodně námitku promlčení práva dovolat se relativní neplatnosti Pojistných smluv, finanční arbitr dále neposuzoval potenciální omyl Navrhovatele ani nárok Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení vyplývajícího z případné relativní neplatnosti Pojistných smluv.

7.4 Promlčení práva na vydání bezdůvodného obohacení

Právo namítat absolutní neplatnost právního úkonu se nepromlčuje. Finanční arbitr stejně jako obecný soud posuzuje absolutní neplatnost pojistné smlouvy z úřední povinnosti. Právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení však promlčení podléhá.

Finanční arbitr posuzuje nárok Navrhovatele jako žalobu na plnění a jelikož Navrhovatel neprokázal, že by měl naléhavý právní zájem na samotném určení neplatnosti Pojistných smluv (viz odůvodnění v části 7. 6. nálezu), bylo by v rozporu se zásadou hospodárnosti řízení posuzovat platnost Pojistných smluv, resp. posuzovat jednotlivé namítané důvody neplatnosti, je-li nárok Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení promlčený.

Promlčení práva na vydání bezdůvodného obohacení upravuje § 107 občanského zákoníku, že „*(1) Právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení se promlčí za dva roky ode dne, kdy se oprávněný dozví, že došlo k bezdůvodnému obohacení a kdo se na jeho úkor obohatil. (2) Nejpozději se právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení promlčí za tři roky, a jde-li o úmyslné bezdůvodné obohacení, za deset let ode dne, kdy k němu došlo. (3) Jsou-li účastníci neplatné nebo zrušené smlouvy povinni vzájemně si vrátit vše, co podle*

ni dostali, přihlédne soud k námitce promlčení jen tehdy, jestliže by i druhý účastník mohl promlčení namítat.“

V případě absolutní neplatnosti Pojistných smluv by bezdůvodné obohacení na straně Instituce představovaly jednotlivé platby pojistného zaplacené Navrhovatelem, protože by Navrhovatel od počátku plnil na základě neplatného právního úkonu (srov. § 451 odst. 2 občanského zákoníku).

Promlčecí doba pak běží pro jednotlivé platby zvlášť (srov. např. rozhodnutí závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 29. 1. 2003, sp. zn. 33 Odo 1025/2002, že *„Za rozhodný je nutno ve smyslu § 107 odst. 2 ObčZ považovat den, kdy k získání bezdůvodného obohacení na straně povinného subjektu skutečně (fakticky) došlo. V předmětné věci došlo k plnění žalobce ve prospěch žalované na základě neplatné nájemní smlouvy spočívající v úhradě částky 25 000 000 Kč dne 30. 9. 1992 [...] Tímto dnem se žalovaná na úkor žalobce bezdůvodně obohatila.“*).

Pokud by se Instituce na úkor Navrhovatele bezdůvodně obohatila úmyslně, počítala by se místo objektivní tříleté promlčecí doby promlčecí doba desetiletá. Otázku prokazování úmyslu u bezdůvodného obohacení řešil Nejvyšší soud ČR například ve svém rozhodnutí ze dne 20. 2. 2003, sp. zn. 33 Odo 938/2002, ve kterém dovodil, že *„nutno prokázat existenci vědomosti žalovaného o tom, že při uzavírání smlouvy o sdružení a přijetí vkladu od žalobkyně musel žalovaný skutečně vědět nebo být minimálně srozuměn (úmysl nepřímý) s tím, že přijetím finanční částky na svůj účet se bezdůvodně obohacuje. Takové skutkové závěry by přitom musely vyplynout z dokazování provedeného v tomto řízení, neboť Nejvyšší soud ČR je vázán skutkovými zjištěními, která učinil na základě provedeného dokazování Nejvyšší soud. V průběhu řízení však nebyla prokázána vědomost žalovaného o tom, že může získat bezdůvodné obohacení, a že s tímto následkem svého jednání byl srozuměn. Z dokazování naopak vyplynulo, že po uzavření smlouvy a vložení finančních prostředků žalobkyní na účet žalovaného, vyplatil žalovaný žalobkyni úroky z jejího vkladu. Nelze akceptovat názor dovolatelky, že úmysl bezdůvodně se obohatit lze dovodit již z toho, že činnost žalovaného je podle platné právní úpravy zakázána.“*

O úmyslné bezdůvodné obohacení na straně Instituce by šlo v případě, že by věděla nebo byla alespoň srozuměna s tím, že přijímáním pojistného od Navrhovatele se bezdůvodně obohacuje. Podle všech v řízení shromážděných podkladů se Instituce po dobu platnosti Pojistných smluv chovala v souladu s těmito smlouvami a finanční arbitr nezjistil nic, co by ukazovalo na to, že Instituce nebyla přesvědčena o platnosti Pojistných smluv nebo že by Instituce měla úmysl bezdůvodně se obohatit na úkor Navrhovatele. Finanční arbitr nedovodil, že se použije desetiletá promlčecí doba.

Navrhovatel, jak vyplývá z podkladů předložených v řízení před finančním arbitrem, zaplatil poslední pojistné na Pojistnou smlouvu I dne 21. 6. 2006 a na Pojistnou smlouvu II nejpozději dne 1. 4. 2008. Návrh na zahájení řízení Navrhovatel podal dne 31. 3. 2015; v okamžiku podání návrhu na zahájení řízení před finančním arbitrem již marně uplynula tříletá objektivní promlčecí doba na vydání všech jednotlivých plateb představujících bezdůvodné obohacení na straně Instituce, a to u obou Pojistných smluv.

Platí, že právo se promlčuje dřívějším uplynutím objektivní nebo subjektivní promlčecí doby, i když druhá z promlčecích dob ještě neuběhla, a proto se finanční arbitr v souladu se zásadou hospodárnosti řízení dále nezabýval plynutím subjektivní promlčecí doby (srov. závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 18. 1. 2010, sp. zn. 28 Cdo 3148/2009, že *„U práva na vydání bezdůvodného obohacení je stejně jako u práva na náhradu škody stanovena dvojí, kombinovaná promlčecí doba, tj. subjektivní a objektivní. Tyto dvě promlčecí doby počínají, běží a končí nezávisle na sobě. Subjektivní promlčecí doba je kratší – dvouletá, objektivní promlčecí doba je buď tříletá u nezaviněného a nedbalostního bezdůvodného obohacení, nebo desetiletá, jedná-li se o úmyslné bezdůvodné obohacení. Pro vzájemný vztah subjektivní a objektivní promlčecí doby platí, že skončí-li běh jedné*

z nich, právo se promlčí, a to i vzdor tomu, že oprávněnému ještě běží druhá promlčecí doba. Pokud marně uplynula alespoň jedna z uvedených lhůt a je vznesena námitka promlčení, nelze právo přiznat.“). V takovém případě je tedy „bez významu otázka uplynutí subjektivní promlčecí doby, neboť jak bylo výše uvedeno, právo na vydání bezdůvodného obohacení se promlčí uplynutím té z promlčecích dob, která skončí dříve.“ (viz Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 24. března 2014, sp. zn. 28 Cdo 3430/2013).

7.5 Promlčení práva na doplacení odkupného

Podle § 2 zákona o pojistné smlouvě platí, že *„Pojistná smlouva je smlouvou o finančních službách, ve které se pojistitel zavazuje v případě vzniku nahodilé události poskytnout ve sjednaném rozsahu plnění a pojistník se zavazuje platit pojistiteli pojistné.“* Zákonodárce tak vymezením základního účelu pojistné smlouvy implicitně odlišuje pojem plnění pro účely tohoto zákona jako pojistné plnění oproti zaplacenému pojistnému. Není sporu o tom, že i odkupné je v obecném slova smyslu obdobně jako placení pojistného rovněž plněním, avšak z hlediska dikce zákona o pojistné smlouvě je plněním souvisejícím se zánikem, resp. vypořádáním pojistné smlouvy mimo předpokládanou pojistnou událost, kterou je v případě investičního životního pojištění smrt nebo dožití se určitého věku pojištěného.

Podle § 8 zákona o pojistné smlouvě platí, že *„Právo na plnění z pojištění se promlčí nejpozději za 3 roky a jedná-li se o životní pojištění (§ 54), za 10 let; promlčecí doba práva na pojistné plnění počíná běžet za 1 rok po vzniku pojistné události.“*

Zásadním výkladovým vodítkem k § 8 zákona o pojistné smlouvě je účel tohoto ustanovení. Zákonodárce v něm upravuje speciální promlčecí lhůty v souvislosti s pojištěním, přičemž jedna z těchto lhůt je tříletá a jedna dokonce desetiletá.

Stanovení zvláštní promlčecí lhůty má své opodstatnění právě a jen u práva na pojistné plnění, protože toto právo je samou podstatou a účelem pojištění. Hlavním rysem životního pojištění je zaopatřující charakter, plnění pro případ smrti slouží k zaopatření blízkých, plnění pro případ dožití slouží k zaopatření vlastního stáří. Životní pojištění tedy plní sociální funkci, to je zřejmě důvodem, proč právo přiznává pojistnému plnění vyšší míru ochrany formou delší promlčecí doby. Záměr zákonodárce ochránit zvláštní desetiletou promlčecí lhůtou jakékoliv plnění z pojištění nevyplývá ani z důvodové zprávy k ustanovení § 8 zákona o pojistné smlouvě, kde předkladatel návrhu zákona argumentuje: *„Promlčecí doba je tak jako v současnosti tříletá, s výjimkou životních pojištění, kde se navrhuje desetiletá, a počíná běžet za rok po vzniku pojistné události.“* Z citovaného textu je naopak zřejmé, že promlčecí doba, o které se hovoří, a která začne běžet za rok po vzniku pojistné události, je promlčecí dobou s vazbou na pojistnou událost, a tedy promlčecí doba práva na pojistné plnění.

Finanční arbitr závěr Navrhovatele o použití desetileté promlčecí doby na promlčení tzv. odkupného či jakéhokoli jiného plnění v souvislosti s Pojistnými smlouvami, která nemají přímou vazbu na pojistnou událost, nepřipouští.

7.6 Naléhavý právní zájem na určení neplatnosti Pojistných smluv

Podle § 142 odst. 1 správního řádu platí, že musí účastník řízení, v tomto případě Navrhovatel, prokázat, že rozhodnutí o určení právního vztahu je nezbytné k uplatnění jeho práv (srov. § 80 občanského soudního řádu: *„Určení, zda tu právní poměr nebo právo je či není, se lze žalobou domáhat jen tehdy, je-li na tom naléhavý právní zájem.“*).

Finanční arbitr odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 9. 12. 2009, sp. zn. 29 Cdo 101/2008, že *„je naléhavý právní zájem na určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, dán zejména tam, kde by bez toho určení bylo ohroženo právo navrhovatele nebo kde by bez tohoto určení se stalo jeho právní postavení nejistým. Žaloba domáhající se určení podle ustanovení § 80 písm. c) o. s. ř. nemůže být zpravidla opodstatněna tam, kde lze žalovat na splnění povinnosti podle ustanovení § 80 písm. b) o. s. ř. Jestliže se však*

určením, že tu právní vztah nebo právo je či není, vytvoří pevný právní základ pro právní vztahy účastníků sporu (a předejde se tak žalobě o plnění), je určovací žaloba přípustná i přesto, že je možná také žaloba o splnění povinnosti.“

Naléhavý právní zájem na určení právního vztahu je tedy dán v situacích, kdy určovací žaloba je preventivního charakteru, sleduje účel vytvoření pevného právního rámce pro odvrácení budoucích sporů a eliminuje stav ohrožení práva či nejistoty v právním vztahu. Mělo by k ní být přistoupeno tehdy, když k odpovídající nápravě nelze dospět jinak. Pokud se však již vytvořil protiprávní stav, nemá prevence smysl a je třeba žalovat na odstranění tohoto stavu žalobou na splnění určité právní povinnosti (srov. závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 27. 3. 1997, sp. zn. 3 Cdo 1338/96).

V tomto případě tedy není dán naléhavý právní zájem Navrhovatele na určení neplatnosti Pojistné smlouvy I ani Pojistné smlouvy II. Navrhovatel se může (a v řízení tak i učinil) primárně domáhat splnění povinnosti, resp. plnění, současně finanční arbitr nezjistil, že by právo Navrhovatele bylo ohroženo anebo, že by se právní postavení Navrhovatele bez tohoto určení stalo nejistým.

7.7 K rozporu námítky promlčení s dobrými mravy

V soudní judikatuře se ustálil závěr, že námitka promlčení zásadně dobrým mravům neodporuje, jelikož se jedná o zákonný institut přispívající k jistotě v právních vztazích. Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 28. 11. 2001, sp. zn. 25 Cdo 2905/99, dovedl, že *„Jestliže by však výkon práva namítat promlčení uplatněného nároku byl toliko prostředkem umožňujícím poškodit jiného účastníka právního vztahu, zatímco dosažení vlastního smyslu a účelu sledovaného právní normou by pro něj zůstalo vedlejší a z hlediska jednatelického by bylo bez významu, jednalo by se sice o výkon práva, který je formálně se zákonem v souladu, avšak šlo by o výraz zneužití tohoto subjektivního práva (označované rovněž jako šikana) na úkor druhého účastníka, a tedy o výkon v rozporu s dobrými mravy“*. Předpoklady rozporu námítky promlčení s dobrými mravy shrnul Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. 25 Cdo 2593/2011, a to že *„Uplatnění námítky promlčení by se přičilo dobrým mravům jen v těch výjimečných případech, kdy by bylo výrazem zneužití tohoto práva na úkor účastníka, který marné uplynutí promlčecí doby ničím nezavinil, a vůči němuž by za takové situace zánik nároku v důsledku promlčení byl nepřiměřeně tvrdým postihem ve srovnání s rozsahem a charakterem jím uplatňovaného práva a s důvody, pro které své právo včas neuplatnil. O jednání vykazující znaky přímého úmyslu poškodit druhého účastníka by ovšem nebylo možno uvažovat z okolností a důvodů, z nichž je vznik uplatněného nároku dovozován, nýbrž jen z konkrétních okolností, za nichž byla námitka promlčení tohoto nároku uplatněna. Tyto okolnosti by přitom musely být naplněny v natolik výjimečné intenzitě, aby byl odůvodněn tak významný zásah do principu právní jistoty, jakým je odepření práva uplatnit námitku promlčení (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2001, sp. zn. 25 Cdo 2905/99, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2007, sp. zn. 33 Odo 561/2006)“*.

Finanční arbitr nezjistil, že by k promlčení nároků Navrhovatele, který uplatňuje v řízení před finančním arbitrem, došlo vinou Instituce nebo že by námitka promlčení byla projevem zneužití práva na úkor Navrhovatele, ani že by některý z těchto důvodů byl naplněn v tak výjimečné intenzitě, která by odůvodňovala odepření práva uplatnit námitku promlčení.

Jestliže Navrhovatel k rozporu námítky promlčení argumentuje zejména porušením povinností na straně Instituce a poukazuje na skutečnosti, že Instituce vypracovala Pojistnou smlouvu s vadami způsobujícími její neplatnost, jedná se o vylíčení skutkového základu podaného návrhu, nikoli však o popis zvláštních okolností navozujících rozpor námítky promlčení s dobrými mravy.

Navrhovatel neuvedl žádné závažné důvody, jež mu bránily ve včasném uplatnění tvrzených nároků, ani nezdůvodnil, proč se až do roku 2015, kdy podal návrh na zahájení řízení

u finančního arbitra, nezajímal o osud svých financí zaplacených Instituci, ani v čem konkrétně by měly spočívat závažné důsledky promlčení nároků Navrhovatele. Žádné okolnosti nenasvědčují tomu, že by námitka promlčení ze strany Instituce byla zneužita v rozporu se zákonným účelem promlčení. Navrhovatel tedy způsobil marné uplynutí promlčecí doby vlastní nečinností, ačkoliv měl dostatečné informace pro uplatnění svých práv, a takovému jednání nelze poskytnout ochranu v podobě nepřipuštění námítky promlčení.

8 K výroku nálezu

Finanční arbitr na základě shromážděných podkladů a jejich pečlivém právním posouzení nezjistil, že by Navrhovatel svěřil nárok na vydání zaplaceného pojistného jako bezdůvodné obohacení, protože Pojistné smlouvy jsou neplatné, protože zjistil, že nárok je promlčený. Finanční arbitr současně nezjistil, že by měl Navrhovatel naléhavý právní zájem na určení neplatnosti Pojistných smluv.

Na základě všech výše uvedených skutečností rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto nálezu.

Poučení:

Proti tomuto nálezu lze podle § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi do 15 dnů od jeho doručení podat písemně odůvodněné námitky k finančnímu arbitrovi. Práva podat námitky se lze vzdát. Včas podané námitky mají odkladný účinek.

Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci.

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr

Doručuje se
Navrhovatel – do vlastních rukou na adresu ■
Instituce – datová schránka bcmp6yp